

minorem intensionem et efficacitatem habeat, ut constat experientia ipsa in caloribus, lucibus aliarumque activitatum exercitatione. Ratio ergo suadet, ut idem evenire in speciei productione dicamus, cum potissimum experientia ipsa noverimus unius ejusdemque objecti perceptionem, visionem v. g., vel auditionem, pro sola distantia, cæteris omnibus eodem modo se habentibus, variare, ac magis vel minus intensam claritatem existere. Ex quo sequitur, ad hoc ut species satis robusta et apta ad determinandam sensationem habeatur, certam quamdam objecti molem requiri, ut nimirum virtutes et actiones minimarum particularum, nimis ex seipsis tenues et exiles, consortio aliarum sufficientem vim nanciscantur ad permovendam potentiam. Ratio ergo, cur justa moles et magnitudo requiratur in objecto, ut sentiatur, non est ea, quam adversarii fingunt, quod nempe omnes illius partes una communi actione speciem totius indivisibiliter representativam gignant; sed illa alia, quod cum partes seorsim operentur, actiones singularum, nisi conjungantur actionibus aliarum, virtute careant ad movendam potentiam. Hoc fere pacto multa accenduntur lumina vel hypocausta ad illuminandam, vel calefaciendam amplam aulam, ut quod unum non valet, plura obtineant, licet non omnia communi atque indivisibili actione, sed unumquodque sua propria et singulari operentur (1).

Objic. 3.º Si hæc vera sint; α) infinitæ actiones erunt in speciei productione, tot videlicet, quot sunt partes ipsius objecti, speciem producentis. β) In singulis potentiae partibus tot congerentur, ac penetrabuntur partes speciei, quot sunt partes ipsius objecti. Atqui hæc fidem superare videntur.

Resp. neg. Minor. Quod vero primam partem α) Majoris attinet, sicut non sunt infinitæ partes in objecto, ita nec infinitæ esse possunt earum actiones. Cæterum quod species tota sit effectus actionum partium singularum objecti, non apparet, nec probatur ab adversariis, ex quo capite absurdum sit. Conceditur pariter, quod in altera parte β) assereretur; quod vero id nequaquam fidem superet, constat ex eo quod species, ut superius dictum est, modum habet essendi

(1) Cfr. Lossada, loc. cit., num. 70, 71, apud quem plura, si lubet, require. Cfr. auctores superius laudati.

immateriale, nempe non quantitativum; ideoque nihil vetat plurium simul species objectorum, vel plures partes speciei objecti ejusdem in eadem potentia vel etiam in eadem parte potentiae penetratas reperiri.

Objic. 4.º Si plures species vel plures partes speciei in eadem parte potentiae reperiantur, saltem si homogeneæ sint, intensionem facient, ac proinde clarissimam objecti perceptionem determinabunt, contra ac experientia testatur.— Respondeo, neg. assertum, quia plures ille partes speciei non ordinantur, ut idem objectum secundum eandem partem cernatur, sed secundum diversas (1). Quæ cum ita sint, patet solutio difficultatis β) supra in fine tertii articuli propositæ (2).

122. Alia succedit proprietates specierum, quod intensio- nis ac remissionis sint capaces. Probatur experientia, quia clarius percipiuntur objecta propinquiora, quam remotiora: dantur præterea gradus diversi perfectionis in percipiendo etiam res æque distantes pro varietate medii, ut constat in visione atque auditione. Atqui diversitas hæc perfectionis, ubi eadem est potentia, non aliunde videtur repeti posse, quam ex majori minorive speciei perfectione. Ergo dicendum est species intendi, ac remitti. Cæterum modum intensionis et remissionis duplicem explicat P. Antonius Rubius: primum in ordine ad objectum, quatenus plures paucioresve gradus intensionis in objecto, v. g. in albedine etc. representare valeat; alterum in ordine ad se tantum, quatenus vel simplex et indivisibile objectum, vel unum eundemque gradum ejusdem intensius vel remissius representet (3). Quod autem spectat ad causas intensionis specierum, in sensibus externis in primis objecta ipsa, quæ species gignant, sunt quoque præcipuæ cause intensionis vel remissionis, ad quam etiam concurrunt omnes illæ conditiones et adjuncta, v. g. medii, lucis, etc., quæ juvare, vel retardare possunt actionem objectorum in producenda specie. Intensio et remissio specierum

Species sunt
intensionis
remissionisque
capaces.

modus

et cause
intensionis et
remissionis.

(1) Vide Lossada, loc. cit. num. 74; Matrium, de anim. disp. 4, quæst. 5, art. 3, num. 88.

(2) Vide supra num. 100, pag. 384.

(3) Vide Rubium hæc fuse explicantem, ibid., quæst. 9.

sive sensuum interiorum, sive etiam intellectus, primum dependet ex intensione vel remissione specierum et actuum sensuum exteriorum, quia ubi sunt intensi vel remissi, cæteris paribus, intensiores vel remissiores solent esse actus interiores sensuum et intellectus. Præterea repetitione quoque actuum interiores hujusmodi cognitiones fieri solent perfectiores et clariores. Unde concludendum esse videtur actuum repetitione species sensuum interiorum et intellectus perfici, atque intensiores reddi. Denique in intellectu intensio major aut minor specierum videtur posse provenire ex majori vel minori acumine ac vi agentis intellectus, qui, prout mox probandum erit, intellectualium specierum est causa efficiens. Verum hæc inuisse sufficiat (1).

Utrum species
sint corruptibi-
les, an vero
incorruptibiles.

123. Alia speciei proprietates est corruptibilitas et incorruptibilitas: nempe species intelligibilis est incorruptibilis, sensibilis autem corruptibilis, quemadmodum superius probatum reliquimus (2). Et species quidem exteriorum sensuum, deficiente aut recedente objecto, illico, vel certe paulo post, corrumpuntur; species autem interiorum sensuum diu sæpe durant; sicut constat ex phænomenis imaginationis et memoriæ. Corrumpuntur porro exteriores species, quia videntur naturaliter pendere in conservando ab objectorum, a quibus productæ sunt, actuali influxu, quo proinde deficiente, desinunt esse; interiores autem nequeunt hoc pacto perire, quia constat eas adhuc diu durare postquam objectum aut corruptum, aut certe alio amotum est. Nec vero ut pereant, requirunt adventum contrariæ alterius speciei; cum enim videamus species etiam, quæ contrariæ viderentur, nempe species contrariarum qualitatum v. g. diversorum colorum et sonorum, simul esse in eadem potentia, eo adducimus, ut putemus species intentionalis reapse contrarium non habere. Corrumpuntur autem læsione vel alteratione organi, ut jam superius declaravimus (3). Et hæc sufficiant de speciei proprietatibus: jam ad causas convertenda oratio est.

(1) Cfr. Arringa (*de anim.* disp. 4, sect. 5), Rhodes, disp. 17, quest. 1, sect. 3, Dico 3.º), Rubio (loc. cit.)

(2) Vide supra num. 100, pag. 375 in respons. ad object. 8.^{am}, et pag. 378, in respons. ad object. 8.^{am} Instabilis.

(3) Vide num. 100 pag. 378.

ARTICULUS VI

De causis specierum impressarum.

124. Respondendum jam est ad ultimam objectionem ^{Multiplex causa specierum.} ex propositis in fine articuli, ubi causa specierum inquirebatur. Causa quadruplex distingui solet, formalis, materialis, finalis et efficiens; tres vero priores causæ nullum hic facessunt negotium. Sane causa formalis speciei nulla est, quia ipsa est forma et qualitas, potentiam informans. Causa materialis speciei est subjectum, in quo recipitur, et e cujus potentia educitur; nempe intelligibilis speciei causa materialis est intellectus, quem vocant possibilem, seu virtus intellectus formaliter cognoscitiva, speciei autem sensibilis causa materialis est sensus vel organum animatum. Idque intelligendum est de subjecto speciei, quatenus species est, ut ita dicam, in actu primo proximo seu in statu fungendi munere suo; nam species etiam recipitur in medio inter subjectum cognoscens et objectum cognitum diffuso. Causa finalis speciei est primum potentia, cujus accidens est, ac tandem actus cognitionis. De causa efficiente major est difficultas, quæ seorsim tractanda est circa sensibiles et intelligibiles species.

§ I.—SENSIBILIIUM SPECIERUM CAUSA EFFICIENS.

125. Ad tres revocari possunt hac de re veterum scriptorum præcipuæ opiniones. Quidam universim posuerunt nullam speciem sensibilem causari ab objecto, sed ab aliquo sensu agente, vel certe ab intelligentia aliqua, quemadmodum Commentatorem sensisse Paulus Venetus et Javellus (reclamante tamen Zimara) referunt, ac tenuit etiam Augustinus Niphus (1). Alii tribuerunt sensibilium specierum productionem cælorum influxui in virtute intelligentiæ motricis (2). Communis vero sententia tenet objecta ipsa esse

Variæ de hac re
sententiæ.

(1) Apud Suarez, *de anim.*, lib. 3, cap. 9, num. 2.

(2) Apud Suarez, *ibid.*; Joann. a S. Thom., *de anim.* quæst. 6, art. 3, in respons. ad 4.^{am} difficultat. De motrice intelligentiæ recole. quæ in *Cosmolog.* scripsimus, num. 72, pag. 79 seqq.